

GYULAI ERKEL FERENC GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM

HELYI TANTERV

IRODALOM EMELT

9-12. ÉVFOLYAM

2025

IRODALOM (EMELT)

9–12. ÉVFOLYAM

Az anyanyelv már nevében is a legszorosabb összetartozást fejezi ki az azonos nyelvet beszélő emberek között. Az anyanyelven megszülető irodalom alkotói és hallgatói olyan olvasói hagyományt, kultúrát teremtenek, amely megerősíti egy közösség tagjainak az identitását, mert a „... nemzeti hagyomány s nemzeti poézis szoros függésben állanak egymással.” (Kölcsey Ferenc). Egy nemzet megmaradásának alapja, de fennmaradásának, jövőjének is a záloga a kultúrája, az anyanyelve.

A magyar nyelv és irodalom tantárgynak ezért van kitüntetett szerepe: gondolkodni tanít, ismereteket ad át, szellemi, erkölcsi örökséget hagyományoz. Egy nép szimbolikus szövegei többnyire irodalmi alkotások, amelyek a legszorosabb összetartozást fejezik ki. Ezek olvasása, tanítása személyiséget formál, fejleszti a szépérzékét, az ítélőképességet, az erkölcsi érzékenységet. Ezzel a magyar nyelv és irodalom tantárgy az érzelmi nevelés egyik legfontosabb eszköze.

Kultúránk, benne irodalmunk magyarul született meg, és ezen a nyelven formálódik tovább. A magyar irodalom a Kárpát-medence magyarságának irodalma. Nyelvünk, történelmünk, kultúránk közös. Kulturális értelemben egy nemzet vagyunk. Ezért a magyar nyelv és irodalom tantárgy is a Kárpát-medencei magyarság irodalmát, szellemi örökségét egységesen és egységben kezeli.

A középfokú képzés szakaszában, a 9–12. évfolyamon a nevelésnek-oktatásnak sok és sokrétű cél- és feladatrendszere van:

- cél, hogy a diákok megértsék a nemzet, a szűkebb közösség és az egyes ember kapcsolatát. Megismerjék kultúrájukat, annak gondolati, erkölcsi tartalmait, esztétikai értékeit. Ennek révén szellemileg és érzelmileg is kötődjenek ahhoz. Ismerjék és értsék múltjukat, jelenüket, benne önmagukat.
- A tanulók felkészítése arra, hogy ennek a kulturális hagyománynak értői és később formálói legyenek.
- A tanulók megértsék a gondolkodás, a viselkedés és a nyelvhasználat összefüggéseit, ennek feltétele a biztos szövegértés és szövegalkotás képességének fejlesztése. Az, hogy a diákok szabatosan és pontosan, illetve a kommunikációs helyzetnek megfelelően tudják kifejezni magukat.
- Ismerjék nyelvünk szerkezetét, grammatikáját, a nyelvhelyességi szabályokat, a stilisztikai árnyalatokat, hiszen csak ezek ismeretében tudják megítélni saját és a többi ember nyelvi teljesítményét. Ezek alapján ismerik fel az adott kommunikációs helyzetet, szövegösszefüggést, a műfaji elvárásokat.
- Cél, hogy a nyelvi megnyilatkozások jelentésszintjeit és -árnyalatait a képzési szakasz végén megértsék, mert így veszik észre a manipulációt vagy értik meg az összetett üzeneteket.
- A tanulók tudják elhelyezni anyanyelvüket a világ többi nyelve között, ismerjék nyelvük történelmi fejlődését. Értsék, hogy a nyelv a jelenben is folyamatosan változik, s ezért a változásért felelősséggel tartoznak.
- Alakuljon ki nyelvhasználati igényességük. Legyen elemi elvárás számukra – önmaguktól és másoktól is – a pontos és a magyar nyelvhelyességi szabályokat betartó szövegalkotás, a magyar helyesírás szabályainak ismerete.
- Értsék meg és példákkal tudják szemléltetni, hogy a nyelv és a gondolkodás, a beszéd és a gondolkodás feltételezik egymást, szorosan összefüggnek, ismerjék fel, hogy a nyelv szegényedése a gondolkodás szegényedését jelenti.
- Fontos cél a digitális kompetencia fejlesztése is, az IKT-eszközök tudatos és kreatív alkalmazása.
- A digitális világ bővülésével a diákokra hatalmas információ-mennyiség zúdul. Meg kell tanulniuk kiválasztani a fontos, értékes adatokat és ismereteket, azt is, hogy ezen adatokat és információkat etikusan és kritikusan használják, építsék be tudásukba.
- Az irodalmi szövegek megértéséhez elengedhetetlen, hogy a diákok rendelkezzenek megfelelő művészettörténeti, műfaj történeti, irodalomelméleti, -történeti ismeretekkel. A képzési szakasz első felében ezek az ismeretek állnak a tananyag középpontjában. Fontos, hogy a diákok az irodalmat egy közösség történelmi-társadalmi folyamataként is lássák. A képzési szakasz második felében a szerzői portrék és látásmódok is helyet kapnak. *Mindkét képzési szakasz célja és feladata az irodalmi művek elemző értelmezése.* Ez fejleszti a gondolkodást, az erkölcsi érzékét, segíti az érzelmi nevelést. Az önálló elemzési készség fejleszti az önismeretet, önbizalmat ad, fejleszti az anyanyelvi kompetenciát is.

- Cél, hogy a tanulók rendelkezzenek az irodalmi művek értelmezéséhez szükséges elemzési stratégiákkal. A művek tartalmi összefoglalásán túl vállalkozzanak önálló értelmezés kialakítására.
- Vegyék észre a különböző korok szerzői, művei között kialakuló párbeszédet, az irodalom vándortémáit és motívumait, értsék meg azok jelentésváltozását.
- A XXI. század emberei már élethosszig tanulnak, ezért a diákoknak meg kell őrizni kíváncsiságukat, meg kell tanulniuk középiskolás módon tanulni. Ennek feltétele, hogy olvasó emberekké neveljük őket, akik többféle olvasási és értelmezési technikákkal rendelkeznek, az általuk olvasott szövegeket képesek mérlegelve végiggondolni. Össze tudják kapcsolni a már meglévő ismereteiket az olvasott, hallott vagy a digitális szövegek tartalmával, képesek meglátni és kiemelni az összefüggéseket. Tudnak önállóan jegyzetelni. •
Alakuljon ki a diákokban az önfejlesztés igénye. Ennek alapja az önvizsgálaton alapuló magatartás és gondolkodás fejlesztése. Az irodalmi szövegek sokfélesége biztosítja, hogy olyan esztétikai, morális, lélektani, társadalmi kérdésekkel szembesüljenek a tanulók, amelyekben felismerik önmagukat, saját gondolataikat.
- Kiemelt cél a gondolkodni tanítás, kíváncsiságuk, alkotókedvük megtartásával.

A magyar nyelv és az irodalom tantárgy fejlesztési céljai jórészt összehangolhatók: az alaptantervben meghatározott hat fő fejlesztési területből (szövegértés; szövegalkotás; olvasóvá nevelés; mérlegelő gondolkodás, véleményalkotás; anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek; irodalmi kultúra, irodalmi ismeretek) négy mindkét tantárgy keretében fejleszthető. Minden nyelvtanóra kiemelt feladata a szövegértés és a szövegalkotás tanítása.

A magyar nyelv és irodalom más tantárgyakhoz, műveltségterületekhez is kötődik. A tantárgyi koncentráció kialakítása a tantárgyi struktúra egyik fontos elve. Bizonyos irodalmi témakörök feldolgozásához ajánljuk a művek filmes vagy színházi adaptációjának beépítését az órai munkába vagy a házi feladatba.

A magyar nyelv és irodalom tanításának nemcsak a műveltségátadás, a kompetenciafejlesztés, hanem az érzelmi nevelés is a célja. A diákok érzelmi fejlődése az alapja későbbi személyes boldogulásuknak, együttműködési képességüknek, társadalmi beilleszkedésüknek és kulturált viselkedésüknek.

A képzési szakasz feladata, hogy a tanulókat felkészítse az érettségire, tegye lehetővé – megfelelő ismeret, műveltség átadásával, a tanulói kompetenciák fejlesztésével – a sikeres továbbtanulást, a társadalomba való beilleszkedést. Érett, gondolkodó, ép erkölcsi érzékkel rendelkező, kiegyensúlyozott felnőttként kerüljenek ki a közoktatásból.

Irodalom

	A tantárgy heti óraszám	A tantárgy éves óraszám
9. évfolyam	3	108
10. évfolyam	4	144
11. évfolyam	4	144
12. évfolyam	5	160

9–10. ÉVFOLYAM

A középiskolai képzés első szakaszának kiemelt cél- és feladatrendszere:

- A tanulás tanulása. Egy új tanulási szakaszt kezdenek el a diákok, nagyobb, bonyolultabb tananyagokkal találkoznak. Meg kell tanulniuk a lényeg kiemelését, vázlatot írni, gondolataikat írásban és szóban is pontosan és szándékaik szerint árnyaltan, adekvátan kifejezni.
- A diákok szövegértésének folyamatos fejlesztése. A biztos szövegértés nemcsak a magyar nyelv és irodalom, de valamennyi tantárgy értő és eredményes tanulását segíti, feltétele a gondolkodás és a beszéd fejlesztésének is.
- A szövegértés és -alkotás tanulásának feltétele a biztos anyanyelvi (grammatikai, stilisztikai) ismeret, a kommunikációelmélet alapvető fogalmainak elsajátítása, hiszen csak így tudják a tanulók felismerni az adott kommunikációs helyzetet.
- Az érvelési képesség és a beszédkészség folyamatos fejlesztése.

- A tanulók személyiségfejlesztésének feltétele, hogy rendelkezzenek megfelelő ismeretekkel ahhoz, hogy kérdéseket tudjanak megfogalmazni, az irodalmi szereplők, konfliktusok és saját élethelyzeteik között felfedezzék a párhuzamokat, kialakuljon elvonatkoztató képességük, s igényük és képességük arra, hogy kifejezzék saját véleményüket.
- Ez a két évfolyam a diákok számára a tájékozódás, saját tehetségük és érdeklődési körük felfedezésének kora, ezért elengedhetetlen, hogy sokféle ismerettel és ismerethordozóval találkozzanak.
- Tudásuk megszerzésében és bővítésében a hagyományos információhordozókon kívül egyre erőteljesebb szerepet kapnak a digitális eszközök. Cél ezek észszerű, gondolkodásukat segítő, etikus használatának elsajátítása.
- A képzésnek ebben a szakaszában már rendszerezett nyelvtani és irodalmi (irodalomtörténeti, -elméleti, és műfaji) ismeretek elsajátítása elvárt eredmény, hiszen a képzési szakasz második felében csak így lesznek képesek a tanulók az irodalomtörténeti ismereteiket rendszerezni, így sajátítják el a nyelvészet és az irodalomtudomány – korosztályuknak megfelelő szintű – szaknyelvét, s így tudnak az érettségi dolgozatban is elvárt szintű, nyelvezetű esszét, érvelést, műfajnak megfelelő gyakorlati szöveget alkotni.

A magyar nyelv és irodalom nem pusztán tantárgy a középiskolában, hanem kulcsszerepet tölt be a tanulók identitásának kialakításában, megismerteti velük saját kultúrájukat, nemzeti önazonosságukat, fejleszti érzékenységüket. A tanulókat segíti abban, hogy a kommunikációs célnak megfelelően fejezzék ki magukat. Fejlődjék érvelési kultúrájuk, könnyebben beilleszkedjenek környezetükbe, és ismerjék fel saját tehetségüket.

IRODALOM 9. ÉVFOLYAM			
TÖRZSANYAG	ÓRA SZÁM	FEJLESZTÉSI FELDATOK ÉS ISMERETEK	FOGLALKOZÁSOK
I. Bevezetés az irodalomba – művészet, irodalom	7	Változatos lírai, kisprózai alkotások, szövegrészletek olvasása, közös értelmezése Szerző, előadó, terjesztő és befogadó változó viszonyrendszere: a művészetben való részvétel lehetőségei Nyelv és nyelviség az irodalomban: a képi és a hangzó nyelv, szóképek és retorikai alakzatok a hétköznapi és az irodalmi kommunikációban	
A) Az irodalom és hatása	1		
Karinthy Frigyes: A cirkusz Örkény István: Ballada a költészet hatalmáról			

II. János Pál pápa levele a művészeknek (részletek)			
B) Szerzők, művek párbeszéde	2		
Aiszóposz: A tücsök és a hangya Hajnóczy Péter: A hangya és a tücsök Romhányi József: Tücsökdal			
C) Népszerű irodalom. Az irodalom határterületei Arthur Conan Doyle: Sherlock Holmes- történetek (részletek) Irodalom és film Agatha Christie: Tíz kicsi néger	2		
Műnemi-műfaji rendszer	2		
II. Az irodalom ősi formái. Mágia, mítosz, mitológia	13	A mítoszok kulturális jelentőségének megértése Hősök és archetípusok a kortárs kultúrában, pl. populáris filmen, videojátékban vagy képregényben Mítosz- és hőstípusok megkülönböztetése, felismerése. Mítoszok, mondák és népmesék Az archaikus, mitikus világkép és a kortárs világkép viszonyának mérlegelése Az alapvető emberi magatartásformák felismerése és azonosítása a mitológiai történetekben és eposzokban A vándormotívumok felismerése pl. vízözön, örök élet utáni vágy Irodalmi alapformák, műfajok és motívumok megismerése A történetmesélés formáinak elemzése, az elbeszélői nézőpontok és a narratív struktúra szerepének felismerése A görög kultúra máig tartó hatásának felismerése: pl. archetipikus helyzetek, mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás; mai magyar szókincs.	szóbeliség, írásbeliség, sámánizmus, regös, mágus, jokulátor, táltos, világfa, antikvitás, mítosz, mitológiai eredetmítosz, archaikus világ, archetípus
A) Az ősi magyar hitvilág	4		

Hoppál Mihály: Sámánok. Lelkek és jelképek (részletek) Diószegi Vilmos: Az ősi magyarok hitvilága (Világfa) Anonymus: Gesta Hungarorum (ford.: Pais Dezső) (részletek) Jankovics Marcell: Az égig érő fa (részlet) Irodalom és mozgókép: Jankovics Marcell: Ének a csodaszarvasról (részlet)			
B) A görög mitológia	8		
A világ születése; istenek születése és harca; istenek nemzedékei, világkorszakok; az ember teremtése Az olimposzi istenek A görög mitológia híres történetei (Hermész, Dionüszosz, Héraklész tettei, Daidalosz és Ikarosz, Thészeusz és Ariadné, a Minótauros) További görög mítoszok: Hésziodosz: Istenek születése (részletek) Hésziodosz: Munkák és napok (részletek) A görög mitológia motívumainak, alakjainak megjelenése későbbi korok irodalmában			
C) Egyéb teremtésmítosz	1		
Babiloni teremtésmítosz (részlet)			
III. A görög irodalom	20	Ismerkedés az ókori görög mitológiai történetekkel a törzsanyagban megjelöltek alapján Részleteket megismerése meg a homéroszi eposzokból Szemelvények megismerése a görög lírából (pl. Anakreón, Szapphó, Alkaios, Szókratész)	eposz, eposzi konvenciók: propozíció, invokáció, enumeráció

		Szimónidész) és prózaepikából (Aiszóposz fabuláiból). A szerzőkhöz, illetve hősökhöz kapcsolódó toposzok megismerése Irodalmi alapformák, történetek és motívumok hatásának, továbbélésének bemutatása többféle értelmezésben az irodalomban, képzőművészetben, filmen Az ókori görög színház és dráma jellemzőinek, valamint a színház- és drámatörténetre gyakorolt hatásának megismerése A műelemző képesség fejlesztése, a hősök jellemzése, magatartásuk, konfliktusaik megértése Magatartásformák, konfliktusok, értékek felismerése, szembesítése, a drámai művekben felvetett erkölcsi problémák megértése, mérlegelése Drámai helyzetek és dramaturgiai eszközök megértése drámajátékon keresztül, részvétel drámai jelenet kidolgozásában és előadásában A tragikum és a komikum műfajformáló minőségének megértése Lehetőség szerint e szerzők valamely művéből készült kortárs színházi előadás megtekintése, a színházi előadás élményének megbeszélése, feldolgozása Különböző magatartásformák, konfliktusok, értékek és hibák (harmónia, mértéktartás,) felismerése; ezek elemzésével, értékelésével erkölcsi érzék fejlesztése.	ció, in medias res, deus ex machina , hexameter; dal, elégia, epigramma, himnusz , időmértékes verselés fogalma i, toposz, tragédia, komédia , dialógus , monológ, hármas egység, akció, dikció, drámai szerkezet, expozíció, konfliktus, tetőpont , megoldás, kar, katarzis
A) Az epika születése Homérosz: Íliász vagy Odüsszeia (részletek)	8		
B) A görög líra, az időmértékes verselés	4		

Szemelvények az antik görög lírából Alkaios: Az állam hajója Alkaios: Bortal Szapphó: Aphroditéhez Szapphó: Édesanyám! Nem perdül a rokka Anakreón: Töredék a halálról Anakreón: Gyűlölöm			
C) A görög dráma	8		
Színház- és drámatörténet: Szophoklész: Antigóné Szophoklész: Oidipusz király Arisztophanész: Lüsizisztraté			
IV. A római irodalom	8	Szemelvények megismerése a római lírából és epikából, Horatius és Vergilius művek, továbbá Catullus, Ovidius, Phaedrus művek vagy részletek. A római irodalom műfajainak, témáinak, motívumainak hatása, továbbélése Emberi magatartásformák azonosítása, értékelése a művek, illetve a szerzők portréi alapján; a horatiusi életelvek érvényességének vizsgálata; Irodalmi műfajok, versformák megismerése; A görög és római kultúra viszonyának értelmezése; ai kultúra máig tartó hatásának felismerése (mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás); –	imitáció , dal, óda, elégia ekloga, episztola, a, strófasz erkezet, horátiusi alapelve k, ars poetica
A) A polgárháborúk kora	2		
Catullus: Gyűlölök és szeretek Catullus: Élünk, Lesbia			
B) Augustus kora	6		
Vergilius: Aeneis (Első ének, 1-7.sor) Vergilius: IX. ecloga Horatius: Thaliarchushoz Ovidius: Átváltozások Pygmalion Vergilius: IV. ecloga Horatius: Leuconoénak			

Horatius: Licinius Murenához			
V. A Biblia mint kulturális kód	20	A Biblia felépítésének tanulmányozása, a szöveghagyomány jellemzőinek és jelentőségének megértése Szemelvények olvasása az Ó- és Újszövetségből: alapvető történetek, motívumok és műfajok megismerése Háttérismeretek a Bibliához mint az európai kultúra korokon és világnézeteken átívelő, alapvető kódjához Kitekintés a bibliai történetek későbbi megjelenéseire az irodalomban és más művészeti ágakban A bibliai hagyomány meghatározó jellege a szóbeli és írásos kultúrában:	
A) Az Ószövetség (részletek)	10		
a) Történeti könyvek	–	–	
Mózes első könyvéből részletek: • Teremtéstörténet • József Mózes második könyvéből részletek: • Kivonulás Egyiptomból (részletek), a Tízparancsolat – Szemelvények az Ószövetségből Az Ószövetség motívumainak megjelenése későbbi korok irodalmi alkotásaiban b) Tanító könyvek • Zsoltárok könyve (23., 42.) – Az Ószövetség és a film Ridley Scott: Exodus vagy Roger Young: Mózes (vagy más Ószövetség-feldolgozás) Az Ószövetség és a képzőművészet (pl.: Michelangelo Buonarrotti, Pieter Bruegel, William Blake, Modigliani képei)			

B) Újszövetség (részletek)	10		
a) Az „örömhír”	–	–	–
Máté evangéliumából részletek: Szemelvények az Újszövetségből Az Újszövetség motívumainak megjelenése későbbi korok irodalmi alkotásaiban Karinthy: Barabbás • Jézus Krisztus születése, megkeresztelése • Jézus Krisztus tanításai: Hegyi beszéd, • A magvető példázata			
• Passió-történet • Jézus feltámadása Lukács evangéliumából (részletek): • Az irgalmas szamaritánus • A tékozló fiú – Az Újszövetség és a film Franco Zeffirelli: A Názáreti Jézus vagy Catharine Hardwicke: A születés (vagy más Újszövetség-feldolgozás) Az Újszövetség és a képzőművészet (pl.: M.S. mester, Michelangelo Buonarroti, Tintoretto, Albrecht Dürer, Caravaggio, Munkácsy Mihály) Pál apostol Szeretethimnusza			

VI. A középkor irodalma		13	Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti háttérének, sajátosságainak tanulmányozása A korstílus fogalmának bevezetése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, ismételése Szövegrészlet elemzése a középkor irodalmából az alábbi műfajok közül: vallomás, lovagi epika, legenda, himnusz A középkori irodalom jellegének megismerése az ókeresztény és középkori szakaszban A vallásos és világi irodalom együtthatásának megismerése Az egyház irodalomra gyakorolt hatásának megértése A kéziratos kor írási és olvasási szokásainak megismerése Az antikvitás középkorra tett hatásának felismerése (pl. Vergilius-Dante) Dante és Villon életműve jelentőségének megértése	középkor, korstílus, , művelődéstörténet, romanika, gótika, patrisztika, skolasztika, katedrális, vallomás, legenda, rím, egyházi kultúra, lovagi kultúra, trubadúr, , moralitás, vágáns költészet, nyelvemlék, szövegméltóság, gesta, krónika, intelem, kódex, prédikáció, Pokol, Purgatórium, Paradicsom
---------------------------------------	--	-----------	--	---

				om, emberis égekölte mény, allegória , szimból um, tercina, balladaf orma, rondó, rím, oktáva, testame ntum, haláltán c, oximoro n
A) Egyházi irodalom		3		
a) Epika: Szent Ágoston: Vallomások (részlet) Halotti beszéd és könyörgés b) Líra Jacopone da Todi: Himnusz a fájdalmas anyáról Ómagyar Mária-siralom – Umberto Eco: A rózsza neve Szent Erzsébet legendája (részlet) Szent Margit legendája (részlet) Szent Gellért püspök legendája (részlet) Tommaso da Celano: Ének az utolsó ítéletről				
B) Lovagi és udvari irodalom		2		
a) Epika Anonymus: Gesta Hungarorum (részlet) – Kálti Márk: Képes krónika (részlet) Irodalom és film				

Terry Jones és Terry Gilliam: Gyalog galopp			
b) Líra Walter von der Vogelweide: A hársfaágak csendes árnyán Walter von der Vogelweide: Ó, jaj, hogy eltűnt minden	2		
C) Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek) – Irodalom és képzőművészet Dante: Pokol Gustave Doré illusztrációi, Auguste Rodin munkái	3		
D) A középkor világi irodalma vágánsköltészet Carmina Burana (részlet) François Villon: A nagy testamentum (részletek) Irodalom és zene Carl Orff: Carmina Burana Irodalom és színház Szakácsi Sándor – Őze Áron: A cella	3		
VII. A reneszánsz irodalma	16		
A humanista irodalom	5	Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti háttérének, sajátosságainak tanulmányozása A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, ismételése Petrarca-szonett megismerése a magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos	reneszán sz, humaniz mus, reformá ció, szonett, novella, novellaf üzér, anekdot a, búcsúve rs

		ismereteinek elmélyítése Janus Pannonius műveinek olvasásával és értelmezésével	
a) Líra Petrarca: Pó, földi kérgem	2		
Portré: Janus Pannonius Janus Pannonius: Pannónia dicsérete	6		
Janus Pannonius: Egy dunántúli mandulafáról			
– Petrarca: Daloskönyv (részletek)			
Janus Pannonius: Galeotto Marzióhoz			
Janus Pannonius: Búcsú Váradtól			
Janus Pannonius: Mars istenhez békességért			
Janus Pannonius: A saját lelkéhez			
b) Epika Boccaccio: Dekameron, Első nap 3. novella	3		
Boccaccio: Dekameron (részletek)			
Felhasznált tanórák	97		
Szabadon felhasználható (felzárkóztatásra, elmélyítésre)	11		
órák száma	108		
Összes óraszám			
Irodalom 10. évfolyam			
A) <i>A reformáció vallásos irodalma, az anyanyelvű kultúra születése</i>	5		
– Irodalom és film			
Eric Till: Luther (részlet)			
a) Bibliafordítások Károli Gáspár Szent Biblia fordítása (részlet)			
Reményik Sándor: A fordító			
Sylvester János: Újtestamentum fordítása (ajánló vers)			
b) Zsoltárfordítások Szenczi Molnár Albert: 42. zsoltár			
c) Heltai Gáspár: Száz fabula (részletek)			
–			

Irodalom és film Richly Zsolt: Heltai Gáspár mesél (rajzfilmek) (részlet)			
B) A reformáció világi irodalma – a) Históriai énekek Tinódi Lantos Sebestyén: Eger vár viadaljáról (részlet) b) Széphistóriák Gyergyai (Gergei) Albert: História egy Árgirus nevű királyfőről és egy tündér szűz leányról (részletek) – Szemelvények a magyar reformáció irodalmából	4	A reformáció kultúrtörténeti jelentőségének (iskolák, nyomdák, anyanyelvűség) megismerése A XVI. századi Magyarországon a reformáció gyors terjedése okainak (miért és hogyan) megértése A XVII. század elejétől megjelenő a katolikus megújulás jellemzőinek megismerése A magyar és európai reformációs irodalom műfaji gazdagságának, sokszínűségének megismerése	bibliafo rdítás, zsoltárf ordítás, vitairat, vitadrá ma, jeremiá d, fabula, dallam vers, szöveg vers, mese, példáza t, históriá s ének, széphis tória, lovagre gény- paródia
A regény születése Miguel Cervantes Saavedra: Don Quijote (részletek)	1		

C) Líra a reformáció korában a) Portré: Balassi Bálint Balassi Bálint: Egy katonaének Balassi Bálint: Borivóknak való Balassi Bálint: Adj már csendességet... Balassi Bálint: Hogy Júliára talál b) William Shakespeare: LXXV. szonett További Balassi-versek További Shakespeare-szonettek	6 2	Bevezetés a költészet olvasásába: néma és hangos olvasás, megzenésített versek befogadása, versmondás, költemények kreatív-produktív feldolgozása Lírai beszédhelyzetek, szerepek, alapvető műfajok (dal, epigramma, óda, elégia) Líra és metrika, líra és zeneiség: az ütemhangsúlyos verselés alapjai Népköltészet, közköltészet és műköltészet a régi és klasszikus magyar irodalomban A szonett formai változása Shakespeare-nél A törzsanyagban megnevezett költemények részletesebb értelmezése a korábban megismert stilisztikai-poétikai fogalmak segítségével.	
D) Színház- és drámatörténet: dráma a reformáció korában	4	Az angol reneszánsz színház és dráma jellemzőinek, a shakespeare-i dramaturgia és nyelvezet befogadása, reflektálás Shakespeare drámaírói életművének hatására A színházi kultúra alapvető változásai a görög színházról a shakespeare-i színházig A műelemző képesség fejlesztése, a hősök jellemzése, magatartásuk, konfliktusaik megértése Magatartásformák, konfliktusok, értékek felismerése, szembeállítás, a drámai művekben felvetett erkölcsi problémák megértése, mérlegelése Drámai helyzetek és dramaturgiai eszközök megértése drámajátékon keresztül, részvétel drámai jelenet kidolgozásában és előadásában	blank verse, commedia dell'arte, hármas színpad, a shakespeare-i dramaturgia, királydráma, bosszúdráma, lírai tragédia

		A tragikum és a komikum műfajformáló minőségének megértése A törzsanyagban megjelölt művek egyikének feldolgozása Lehetőség szerint a szerző valamely művéből készült kortárs színházi előadás megtekintése, a színházi előadás élményének megbeszélése, feldolgozása	
William Shakespeare: Romeo és Júlia vagy Hamlet, dán királyfi Irodalom és film Franco Zeffirelli: Romeo és Júlia (vagy más feldolgozás) Irodalom és film Franco Zeffirelli: Hamlet (vagy más feldolgozás)	7		
VIII. A barokk és a rokokó irodalma : 11 óra		Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti hátterének, sajátosságainak tanulmányozása A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társzművészetek kapcsolata	
A) Epika – a) Vitairatok, vallásos értekezések – a katolikus megújulás Pázmány Péter: Alvinczi Péter uramhoz írt öt szép levél (részlet) b) Portré: Zrínyi Miklós és a barokk eposz Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek) c) Levél Mikes Kelemen: Törökországi levelek	2 6 2	A törzsanyagban felsorolt szerzők és műveik megismerése, rendszerezése, a magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos ismereteinek elmélyítése a törzsanyaghoz tartozó művek olvasásával és értelmezésével a barokk, katolikus megújulás (ellenreformáció), jezsuita, barokk eposz, barokk körmondat, pátosz, röpirat, fiktív levél, kuruc, labanc, bujdosóének, toborzó dal, kesergő, rokokó, emlékirat –	

Mikes Kelemen: Törökországi levelek (részletek) (1., 37., 112.) d) Tudományos élet Apáczai Csere János: Magyar Encyclopaedia (részlet) Apáczai Csere János: Az iskolák felette szükséges voltáról (részlet) B) A kuruc kor lírája: művek, műfajok Rákóczi-nóta Őszi harmat után	1		
	3		
	2		
IX. A felvilágosodás irodalma	50		
A) Az európai felvilágosodás 3 óra		A korstílus fogalmának használata az európai művelődéstörténetben Az európai irodalom nagy korstílusai jellemzőinek, történelmi és eszmei hátterének megismerése Irodalom és képzőművészet kapcsolata; a korstílusok jelenléte a képzőművészetekben Az európai irodalom nagy korstílusai időbeli és térbeli viszonyainak, különbségeinek megismerése A korstílus felhasználása az irodalmi elemzés egyik kontextusaként A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, áttekintése a történetiség, a korstílusok nézőpontjából A klasszicizmus eszmetörténeti háttere, főbb sajátosságai A felvilágosodás mint mozgalom és mint eszmetörténeti irányzat — — — —	felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, enciklopédia, racionalizmus, empirizmus, utaztató regény, tézisregény, „sziget regény”, szatíra, gúny, klasszicista dráma, normatív poétika,

			rezonőr, weimari klasszika, drámai költemény
a) Epika Jonathan Swift: Gulliver utazásai (részletek) Voltaire: Candide (részletek) Montesquieu: Perzsa levelek (részlet) Jean-Jacques Rousseau: Értekezés az emberi egyenlőtlenség eredetéről és alapjairól (részlet) Jean-Jacques Rousseau: Emil (részlet) Johann Wolfgang von Goethe: Az ifjú Werther szenvedései (részlet) Georg Wilhelm Friedrich Herder: Eszmék az emberiség történetének filozófiájáról és más írások (részlet)	5	–	–
b) Színház- és drámatörténet	4	–	–
A francia klasszicista dráma Irodalom és színház Molière: A fősvény vagy Tartuffe Johann Wolfgang von Goethe: Faust I. (részletek) Irodalom és színház Jean Racine: Phaedra (részlet) Pierre Corneille: Cid (részlet) Nicolas Boileau-Despréaux: Ars poetica (részlet) Irodalom és színház A német későklasszicista, koraromantikus dráma Friedrich Schiller: Tell Vilmos vagy más Schiller-dráma			

c) Líra	2	–	–
Robert Burns: John Anderson Robert Burns: Falusi randevú William Blake: A tigris William Blake: A bárány Johann Wolfgang von Goethe: A vándor éji dala Johann Wolfgang von Goethe: A Tündérkirály			
B) A felvilágosodás korának magyar irodalma: rokokó, klasszicizmus és szentimentalizmus	16	Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti hátterének, sajátosságainak tanulmányozása A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata a magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos ismereteinek elmélyítése a törzsanyagban rögzített szerzők és műveik olvasásával és értelmezésével	vátesz, röpirat, komikus vagy vígeposz, szentimentális levélregény, nyelvújítás, ortológusok, neológusok, stíluszintézis, piktúra, szentencia, anakreontikus dalok, népies helyzetdal
a) Epika	6		

Csokonai Vitéz Mihály: Dorottya vagyis a dámák diadalma a fárságon (részletek) Bessenyei György: Egy tudós társaság iránt való jámbor szándék (részlet) Kármán József: Fanni hagyományai (részletek) Kármán József: A nemzet csinosodása (részlet) Kazinczy Ferenc: Fogságom naplója (részletek)			
b) Líra	10		
Kazinczy Ferenc: Tövises és virágok (részletek) Portré: Csokonai Vitéz Mihály Csokonai Vitéz Mihály: Az estve Csokonai Vitéz Mihály: A boldogság Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem Csokonai Vitéz Mihály: Szerелеmdal a csikóbőrös kulacshoz Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez Csokonai Vitéz Mihály: A Magánossághoz Csokonai Vitéz Mihály: Szegény Zsuzsi a táborozáskor Csokonai Vitéz Mihály: Az én poézisom természete Csokonai Vitéz Mihály: A feredés Csokonai Vitéz Mihály: Az anákreoni versek Csokonai Vitéz Mihály: Jövendölés az első iskoláról a Somogyban Csokonai Vitéz Mihály: A tihanyi Ekhóhoz Csokonai Vitéz Mihály: A vidám természetű poéta			

C) Klasszicizmus és kora romantika a magyar irodalomban	20	A hazához fűződő viszonyt tematizáló lírai és prózai szövegek olvasása, értelmezése Világkép és műfajok, kompozíciós, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések szellemi háttérének feltárása a társadalomtörténeti jelenségeként is értelmezett irodalomban A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok érzékelése és értelmezése Intertextuális utalások azonosítása és értelmezése, következtetések levonása Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének felismerése Bevezetés a költészet olvasásába: néma és hangos olvasás, megzenésített versek befogadása, versmondás, költemények kreatív-produktív feldolgozása Lírai beszédhelyzetek, szerepek, alapvető műfajok (dal, epigramma, óda, elégia) Líra és metrika, líra és zeneiség: az ütemhangsúlyos és időmértékes verselés alapjai A törzsanyagban megnevezett költemények részletesebb értelmezése a korábban megismert stilisztikai-poétikai fogalmak segítségével	nemzeti himnusz , értekezé s, intelem, értéksze mbesítő és időszak besítő verstípu s, nemzeti identitás , közössé gi értékren d, költői öntudat, prófétai szerephe lyzet
a) Líra		–	
Portré: Berzsenyi Dániel Berzsenyi Dániel: Osztályrészem Berzsenyi Dániel: Levéltöredék barátnémhoz Berzsenyi Dániel: A közelítő tél Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz(I.) Kisfaludy Károly: Mohács (részlet)	6 6		

Kisfaludy Sándor: Himfy szerelmei (részlet) Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (II.) Berzsenyi Dániel: Horác Berzsenyi Dániel: Vitkovics Mihályhoz Berzsenyi Dániel: Búcsúzás Kemenes-aljától Berzsenyi Dániel: Napóleonhoz Kisfaludy Károly: Szülőföldem szép határa! Portré: Kölcsey Ferenc Kölcsey Ferenc: Himnusz Kölcsey Ferenc: Vanitatum vanitas Kölcsey Ferenc: Zrínyi dala Kölcsey Ferenc: Zrínyi második éneke Kölcsey Ferenc: Bortal Kölcsey Ferenc: Csolnakon			
b) Epika – Kölcsey Ferenc: Nemzeti hagyományok (részletek) Kölcsey Ferenc: Parainesis (részletek) Kölcsey Ferenc: Mohács (részlet)	3	–	
c) Színház és dráma – Katona József: Bánk bán Irodalom és zene Erkel Ferenc: Bánk bán Irodalom és tévéjáték Kisfaludy Károly: A kérők Bohák György: A kérők	5		
X. A romantika irodalma	12	A korstílus fogalmának használata az európai művelődéstörténetben	kors tílus ,

		Az európai irodalom nagy korstílusa jellemzőinek, történelmi és eszmei háttérének megismerése Irodalom és képzőművészet kapcsolata; a korstílus jelenléte a képzőművészetekben Az európai irodalom nagy korstílusa időbeli és térbeli viszonyainak, különbségeinek megismerése A korstílus felhasználása az irodalmi elemzés egyik kontextusaként Az európai romantika sajátosságai; néhány szövegrészlet a romantikus művek köréből –	romantika, verses regény, történelmi regény, felelős ember
a) Az angolszász romantika	4	–	–
George Byron egy szabadon választott művéből részlet			
Sir Walter Scott: Ivanhoe (részlet) Irodalom és film Richard Thorpe: Ivanhoe Irodalom és film/tévéjáték Jane Austen: Büszkeség és balítélet Joe Wright/Simon Langton: Büszkeség és balítélet vagy: más Jane Austen-regény adaptációja Edgar Allan Poe: A Morgue utcai kettős gyilkosság Edgar Allan Poe: A kút és az inga Edgar Allan Poe: A fekete macska Edgar Allan Poe: A holló			
b) A francia romantika	2		

Victor Hugo: A párizsi Notre-Dame (részlet) Irodalom és film/zene Jeane Delannoy: A párizsi Notre-Dame vagy Gary Trousdale- Kirk Wise: A Notre Dame-i toronyőr vagy a regény más feldolgozása Irodalom és film/zene Jean-Paul Chanois: Nyomorultak vagy Bille August: Nyomorultak vagy a regény más feldolgozása			
c) A német romantika	1		
Heinrich Heine: Loreley Heinrich Heine: A dal szárnyára veszek Heinrich Heine: Memento			
d) Az orosz romantika	4		
Alexandr Szergejevics Puskin: Anyegin (részletek) Alexandr Szergejevics Puskin: A pikk dáma			
e) A lengyel romantika	1		
Adam Mickiewicz: A lengyel anyához Adam Mickiewicz: Ősök (részlet)			
XI. A magyar romantika irodalma	36		
A) Életművek a magyar romantika irodalmából	1		–
a) Vörösmarty Mihály	0		
	–	A hazához fűződő viszonyt tematizáló lírai szövegek olvasása, értelmezése Vörösmarty Mihály életművéből a törzsanyagban meghatározottak szerint	rapszódia, drámai költemény –

		Világkép és műfajok, kompozíciós, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének felismerése A szépirodalmi szövegekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerése, értelmezése Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések szellemi háttérének feltárása a társadalomtörténeti jelenségeként is értelmezett irodalomban A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok érzékelése és értelmezése Intertextuális utalások azonosítása és értelmezése, következtetések levonása	
<u>Líra</u> Szózat Gondolatok a könyvtárban A merengőhöz Az emberek Előszó A vén cigány <u>Dramai költemény</u> Csongor és Tünde <u>Epika</u> Zalán futása (Első ének, részlet) Magyarország címere Virág és pillangó Liszt Ferenchez Az élő szobor Ábránd Fóti dal			
b) Petőfi Sándor	1 5	Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzsanyagban	népiessé g,

		megnevezett versek szövegre épülő ismeretén, értelmezésén, elemzésén Petőfi életművének főbb témái (szerelem, táj, haza, forradalom, család, házasság, ars poetica stb.) és műfajainak megismerése A költő epikájának (<i>Az apostol</i>, <i>A helység kalapácsa</i>) néhány sajátossága részletek vagy egész mű tanulmányozásán keresztül Petőfi alkotói pályájának és életútjának kapcsolatai, főbb szakaszai A népiesség és a romantika jelenlétének bemutatása Petőfi Sándor életművében Petőfi életútja legfontosabb eseményeinek megismerése; Petőfi korának irodalmi életében A Petőfi-életmű befogadástörténetének néhány sajátossága, a Petőfi-kultusz születése A Petőfi-életmű szerepe, hatása a reformkor és a forradalom történeteiben	életkép, zsánerké P, elbeszélő költemény, versciklus, helyzetdial, tájlíra, lírai realizmus, látomás költészet, zsenikultusz –
<u>Líra</u> A négyökrös szekér A bánat? egy nagy ocean A természet vadvirága Fa leszek, ha... Reszket a bokor, mert... Minek nevezzelek? Egy gondolat bánt engemet A puszta, télen vagy Kis-Kunság A XIX. század költői Fekete-piros dal Hortobágyi kocsmárosné Isten csodája A virágnak megtiltani nem lehet Szeget szeggel Csokonai Megy a juhász számaron Szeptember végén Beszél a fákkal a bús őszi szél			

Várady Antalhoz Európa csendes, újra csendes Pacsirtaszót hallok megint Szabadság, szerelem <u>Epika</u> A helység kalapácsa (részlet) Az apostol (részlet) Úti levelek (részletek)			
c) Jókai Mór	10	Elbeszélő szövegek közös órai feldolgozása Legalább egy regény önálló elolvasása Művelődéstörténeti kitekintés: a modern olvasóközönség megjelenése, a sajtó és a könyvnyomtatás szerepe A 19. század néhány jellemző elbeszélő műfajának és irányzatának áttekintése Kreatív szövegek alkotása megadott stílusban vagy ábrázolásmóddal Szövegek közös értelmezése az elbeszéléselemélet alapfogalmainak segítségével	irányregény, utópia, szigetutópia –
<u>Elbeszélések</u> A tengerszem tündére A huszti beteglátogatók A megölt ország A debreceni kastély A magyar Faust Két menyegző	2		

Regények Az arany ember Irodalom és film Várkonyi Zoltán: Egy magyar nábob vagy Várkonyi Zoltán: Kárpáthy Zoltán vagy Várkonyi Zoltán: Fekete gyémántok	8		
B) Tudományos élet a romantika korában – Erdélyi János: A magyar népdalok (részlet) Toldy Ferenc: A magyar nemzeti irodalomtörténet a legrégebb időktől a jelenkorig rövid előadásban (részlet) Bajza József: Dramaturgiai és logikai leckék (részlet) Toldy Ferenc: A magyar nemzeti irodalomtörténet (részlet)	1	–	nemzeti szemléle t, korszerű népiessé g –
Összes tanórák száma	144		

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Homérosz: Odüsszeia (részletek)
Szophoklész: Antigóné
Biblia (részletek az Ószövetségből és az Újszövetségből).
Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)
François Villon: A nagy testamentum (részletek)
Boccaccio: Dekameron, Első nap 3. novella
William Shakespeare: Romeo és Júlia vagy Hamlet, dán királyfi
Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek)
Mikes Kelemen: Törökországi levelek (1., 37., 112.)
Molière: A fősvény vagy Tartuffe
Katona József: Bánk bán
Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde
Petőfi Sándor: A helység kalapácsa (részlet)
Jókai Mór: A huszti beteglátogatók (novella)
Jókai Mór: Az arany ember

MEMORITEREK

Homérosz: Odüsszeia (részlet)
Anakreón: Gyülölöm azt...
Catullus: Gyülölök és szeretek
Halotti beszéd és könyörgés (részlet)
Ómagyar Mária-siralom (részlet)
Janus Pannonius: Pannónia dicsérete
Balassi Bálint: Egy katonaének (részlet)
Balassi Bálint: Adj már csendességet... (részlet)
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem (az általános iskolai memoriter felújítása)
Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez
Berzsenyi Dániel: A közelítő tél (1. versszak)
Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.) (1. versszak)
Berzsenyi Dániel: Osztályrészem (1. versszak)
Kölcsey Ferenc: Himnusz (az általános iskolai memoriter felújítása)
Kölcsey Ferenc: Zrínyi második éneke (részlet)
Vörösmarty Mihály: Szózat (az általános iskolai memoriter felújítása)
Vörösmarty Mihály: Gondolatok a könyvtárban (részlet)
Vörösmarty Mihály: Előszó (részlet)
Petőfi Sándor: A bánat? egy nagy oceán...
Petőfi Sándor: Fa leszek, ha...
Petőfi Sándor: A XIX. század költői (részlet)

11-12. évfolyam

A 11-12. évfolyam a közoktatás utolsó szakasza. Ez a képzési szakasz a nevelési és oktatási célokat tekintve a legösszetettebb: nemcsak új ismereteket kell átadni, hanem a meglévő ismeretek gyakorlati felhasználását is, emellett bővíteni és fejleszteni kell a tanulók kompetenciáit. Kiemelt feladat a szövegértés és a szövegalkotás tanítása. Ennek a képzési szakasznak a végén a tanulók érettségi vizsgát tesznek. Fontos cél, hogy ismereteik és képességeik birtokában önállóan fel tudjanak készülni a közép- és az emelt szintű érettségire. A 11-12. évfolyamon elvárható, hogy a tanulók képesek legyenek projekt- vagy kutatómunkában részt venni. Etikusan és kritikusan használják a hagyományos, papíralapú, illetve a világhálón található és egyéb digitális adatbázisokat. Felismerjék az adott kommunikációs helyzetet, s arra írásban és szóban is adekvátan válaszoljanak. Képesek legyenek az összetett szövegek elsődleges jelentése mögé látni, a jelentéseket értelmezni, gondolataikat írásban és szóban is pontosan és elegánsan, illetve az adott kommunikációs helyzetnek megfelelően megfogalmazni. Képessé váljanak érvekkel vagy cáfolatokkal igazolni nézeteiket, véleményüket. Sajátítsák el a mindennapi életben szükséges szövegalkotás alapvető követelményeit (műfajok, stílus, retorikai építkezés).

A tanulmányaik során szerzett ismereteik és készségeik révén ismerjék a magyar irodalomtörténet korszakait, képesek legyenek azokat az európai és világirodalmi folyamatokkal összekapcsolni. Lássák meg a magyar irodalom nagy filozófiai, társadalmi, esztétikai kérdésselvetéseit, az egyes művekben található válaszokat ezekre a kérdésekre. Tudják értelmezni a szerzők és irodalmi alkotások időn és téren átívelő párbeszédét, a magyar irodalom jellegzetes motívumait, s ezek jelentésváltozását az irodalom történetében. Váljanak képessé az absztrakt gondolkodásra, a differenciált véleményalkotásra. Értsék az irodalom és a történelem kapcsolatát. Ezt szolgálja „A XX. századi történelem az irodalomban” című anyagrész. A *témakör* oktatásának célja, hogy a tanulók megismerjék a XX. századi magyar, illetve európai történelem katalizmáit. Ennek révén szembesüljenek történelmi, erkölcsi kérdésekkel.

Ez az utolsó nevelési-oktatási szakasz, melyben lehetőség nyílik az erkölcsi és érzelmi nevelésre. A XIX-XX. századi irodalmi művek két nagy témája a nemzeti, illetve a személyes identitáskeresés. A művek kaleidoszkópszerű sokszínűsége lehetőséget teremt arra, hogy a Kárpát-medencei irodalomban felvetődő történelmi sorskérdésekkel, nemzeti és személyes erkölcsi dilemmákkal találkozzanak a tanulók. Ezekre a dilemmákra reagálva fejlődik erkölcsi érzékenységük, érzelmi intelligenciájuk.

Nemzeti és személyes identitásuk kialakulásában, szociális kompetenciáik fejlesztésében irodalmunk, nyelvünk ismerete a tanulók segítségére van.

Ennek a képzési szakasznak a feladata – a műveltségátadás, a kompetencia és érzelemfejlesztés mellett –, hogy a tanulóknak segítséget nyújtson a pályaválasztásban, felkészítse őket a továbbtanulásra.

Mindezek elérése érdekében a képzés kiemelt céljai:

- a retorikai ismeretek bővítése. Ismerjék meg a diákok a retorika fogalmát, történetének nagy állomásait, az érvek, illetve a cáfolatok típusait, helyes alkalmazásukat. Ezek birtokában képesek legyenek arányos, előrehaladó szöveget alkotni, mely megfelel a műfaji és a stilisztikai követelményeknek, a magyar nyelvhelyességi – írásos szöveg esetében – a helyesírási szabályoknak.
- Ismerjék meg a magyar nyelv földrajzi és társadalmi tagozódását. A Kárpát-medence tíz nyelvjárási régiójának jellegzetes nyelvhasználati (hangtani, lexikai, mondatszerkesztési) sajátosságai közül ismerjenek fel néhányat.
- Ismerjék a magyar nyelv társadalmi tagozódását, jellegzetes csoportnyelveit, azok tipikus szóhasználatát, nyelvi sajátosságait.
- Ismerjék a nyelvvizsgálati módszereket, a világ nagy nyelvcsaládjait. Tanulják meg a magyar nyelv eredetéről szóló tudományos hipotéziseket, illetve az ezeket igazoló bizonyítékokat. Tudják a magyar nyelvtörténet nagy korszakait, az ezekben a korokban keletkezett kiemelkedő jelentőségű nyelvműveinket.
- Bővüljön stilisztikai tudásuk: ismerjék fel a szóképeket, alakzatokat. Képesek legyenek a tanulók ezeket értelmezni, saját nyelvhasználatukban is alkalmazni a metaforikus szövegépítést, a magyar nyelv archaikusabb elemeit, pl.: szólásokat, közmondásokat, szállóigéket.
- Szövegértő- és szövegalkotó kompetenciájuk folyamatos bővítése, irodalomelméleti és -történeti tudásuk gazdagodása lehetővé teszi, hogy a tanulók összetett szövegeket értelmezzenek. Poétikai és retorikai ismereteik aktualizálásával képessé válnak egy mű értelmezésére, elemzésére vagy két mű – megadott szempontok alapján történő – összevetésére. Elvárt cél, hogy elemző gondolatmenetüket arányos esszében vagy értekezésben tudják kifejezni.
- Cél, hogy a képzés ezen szakaszában a különböző művészeti ágak közös témáit, motívumkincsét, kérdésfelvetéseit is megértsék. Tudatosítsák, hogy egy-egy irodalmi alkotás adaptációja önálló művészeti alkotás. Az eredeti mű és az adaptáció összevetésével mindkét művet képesek legyenek értelmezni, az eltérő problémafelvetést érzékelni.

A XIX-XX. századi irodalom rendkívüli gazdagságából ismerjenek meg a diákok átfogó életműveket, több műnemben alkotó szerzőkről portrékat, illetve egy-egy – döntően egy műnemben alkotó – szerzőről vagy egy kiemelkedő irodalmi alkotásról metszetet kapjanak. Cél, hogy ismerjék meg a XIX-XX. század kiemelkedő jelentőségű, már lezárt életművel bíró alkotóit, a két század stílusirányzatait, irodalmi mozgalmait.

IRODALOM 11. ÉVFOLYAM			
TÖRZSANYAG	ÓRASZÁ M	FEJLESZTÉSI FELDATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMAK
I. A klasszikus modernség irodalma			
A) A nyugat- európai irodalom	10		

Charles Dickens: Twist Olivér Honoré de Balzac: Goriot apó (részletek) vagy Stendhal: Vörös és fekete (részletek) Irodalom és film Gustave Flaubert: Bovaryné vagy Tim Fywell: Bovaryné (vagy más feldolgozás) Guy de Maupassant: Gömböc és más történetek			
Színház- és drámatörténet: Henrik Ibsen: A vadkacsa vagy Nóra (Babaotthon)	5		
B) Az orosz irodalom	10	– Elbeszélő szövegek közös órai feldolgozása – Legalább két regény és két dráma önálló elolvasása – A XIX. század történelmi, erkölcsi, filozófiai kérdésfelvetéseinek, konfliktusainak megértése az epikus és drámai művek elemzése alapján – A XIX. század néhány jellemző epikus műfajának és irányzatának áttekintése – Lírai szövegek közös értelmezése lírapoétikai fogalmainak segítségével – Az irodalomtörténeti folytonosság (művek, motívumok párbeszéde) megértése – Klasszikus esztétikai és modernista esztétikai törekvések felfedezése a XIX. századi világirodalom kiemelkedő alkotásaiban – A XIX. századi világirodalom magyar irodalomra gyakorolt hatásának megértése	klasszikus modernség, realizmus, realista regény, mindentudó elbeszélő, tolsztojanizmus, visszatekintő időszerkezet, analitikus dráma, drámaiatlan dráma, lírai dráma
Nyikolaj Vasziljevics Gogol: A köpönyeg Nyikolaj Vasziljevics Gogol: Az orr Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij: Bűn és bűnhődés (részletek) Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Ivan Iljics halála			

Irodalom és film Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Anna Karenina vagy Joe Wright: Anna Karenina (vagy a regény más feldolgozása)			
a) Színház- és drámatörténet: Anton Pavlovics Csehov: Sirály vagy Ványa bácsi Irodalom és színház Anton Pavlovics Csehov: Három nővér (valamelyik színházi adaptációja)	5		
C) A klasszikus modernizmus lírájának alkotói, alkotásai	8	– A klasszikus modernista költészet főbb irányzatainak, programjainak megismerése – A XIX. századi líra új kifejezőmódbeli jellemzőinek azonosítása – A hagyományhoz való viszony értelmezése, a költői programok főbb sajátosságainak megfigyelése, poétikaértelmezések, a régi és új költészetszmény jellemzőinek számbavétele – A korszak programadó verseinek értelmezése, poétikai-retorikai elemzése (annak tudatosításával, hogy ezek a művek fordításokban olvashatók)	szimbolizmus, esztétizmus, l’art pour l’art, kötetkompozíció, szinesztézia, kiátkozott költő
<u>Charles Baudelaire</u> A Romlás virágai – Előszó Az albatrosz Egy dög Kapcsolatok	5		
<u>Paul Verlaine</u> Őszi chanson Költészettan Holdfény	2		
<u>Arthur Rimbaud</u>	1		

A magánhangzók szonettje			
Kenyérlesők			
A részeg hajó (részlet)			
D) Romantika és realizmus a XIX. század magyar irodalmában			
1. Életművek a XIX. század második felének magyar irodalmából	28		
Arany János	10	– Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a kijelölt versek értelmezése, elemzése alapján – Arany János lírai életművének főbb témái és változatai (szabadság és rabság; visszatekintés és önértékelés; a művész szerepe a társadalomban; erkölcsi dilemmák és válaszlehetőségek) – Arany János balladaköltészetének megismerése legalább három ballada elemzésével, a műfaji sajátosságok és a tematikus jellemzők rendszerezése – A költő epikájának (Toldi estéje, Buda halála) tanulmányozása a kijelölt és választott szövegek segítségével – A kortárs történelem eseményeinek feldolgozása, bemutatása Arany lírai és epikus költészetében – Arany alkotói pályája főbb szakaszainak azonosítása (forradalom előtti időszak, nagykőrösi évek, Őszikék) – Arany életművében a népiesség és a romantika összefonódásának tudatosítása – Arany jelentősége kora irodalmi életében, Arany életútja legfontosabb eseményeinek megismerése – Az Arany-életmű befogadás-történetének, az Arany-kultusz születésének áttekintése	ballada, pillérversszak, önirónia, eszményítő realizmus
• Epika			

Toldi estéje • Balladák Ágnes asszony V. László Vörös Rébék • Líra Fiamnak Letésem a lantot Kertben Epilógus Kozmopolita költészet Mindvégig Toldi szerelme (részletek) Buda halála (részletek) A nagyidai cigányok (részletek) A walesi bárdok Tetemre hívás Híd-avatás Tengeri-hántás Visszatekintés Széchenyi emlékezete Az örök zsidó Őszikék Tamburás öreg úr Sejtelem A tölgyek alatt			
a) Mikszáth Kálmán – Az a fekete folt Anna tartozása A bányai csoda Beszterce ostroma Tímár Zsófi özvegysége Hova lett Gál Magda Szegény Gélyi János lovai Irodalom és tévéjáték Zsurzs Éva: A fekete város (részlet)	8	– Elbeszélő szövegek közös órai feldolgozása – Legalább négy novella és egy regény önálló elolvasása – Művelődéstörténeti kitekintés: a modern olvasóközönség megjelenésének, a sajtó és a könyvnyomtatás szerepének tanulmányozása – A romantika és a realizmus találkozásának vizsgálata a mikszáthi epikában – Az anekdota műfaji jellegzetességeinek megismerése, az anekdota szerepének vizsgálata Mikszáth regényeiben és novelláiban	különc, donquijoteizm us

		– A metaforikus próza poétikai jegyeinek megismerése – Mikszáth egy művében a külön szerepének tanulmányozása – Erkölcsi kérdések (pl.: bűn és büntetés, őszinteség, hazugság, képmutatás) vizsgálata Mikszáth műveiben	
2. Színház- és drámatörténet –			
Madách Imre: Az ember tragédiája Mózes	10	– Madách Imre Az ember tragédiája című művének közös órai feldolgozása – A mű irodalmi, történetfilozófiai, eszmetörténeti előzményeinek megismerése – A bibliai és a mitológiai előképek felfedezése: a Teremtés könyve, Jób könyve, a Faust-történet – A mű erkölcsi kérdésfelvetéseinek megértése, mai vonatkozásainak tisztázása – Az ember tragédiájának történelemfilozófiai dilemmáinak vizsgálata (pl.: Ki irányítja a történelmet?, Van-e fejlődés a történelemben?) – Eszmék, nemek harcának vizsgálata a műben	emberiségdráma, emberiségköltemény, drámai költemény, történelemfilozófia, történeti színek, keretszínek, falanszter
3. Szemelvények a XIX. század második felének és a századfordulónak a magyar irodalmából	8	– Ezen XIX. századi alkotók helyének, irodalomtörténeti szerepének megismerése – A század irodalmi törekvéseinek, sajátosságainak, írói-költői csoportjainak megismerése – A lírai beszédmód változatainak értelmezése; a korszakra és az egyes alkotókra jellemző beszédmódok feltárása, néhány jellegzetes alkotás összevetése. – A művek közös és egyéni feldolgozása, értelmezése – Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján	nép-nemzeti irodalom, filozófiai dal
a) Tompa Mihály A gólyához A madár, fiaihoz b) Gárdonyi Géza Az én falum (részletek)			

A láthatatlan ember (részlet) c) Vajda János Húsz év múlva Népdal Az Isten rabjai (részlet) A virrasztók Az üstökös Reviczky Gyula Magamról Schopenhauer olvasása közben			
a) A magyar irodalom a XX. században A) Életművek a XX. század magyar irodalmából	42		
Herczeg Ferenc	2	– Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzsanyagban megjelölt művek elemzésével – A hazához fűződő viszonyt vizsgáló prózai szövegek olvasása, értelmezése – Világkép és műfajok, kompozíciós, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése – Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések vizsgálata Herczeg Ferenc műveiben – A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok értelmezése – Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének felismerése	Új Idők, nemzeti konzervativiz mus, színmű
Az élet kapuja Fekete szüret a Badacsonyon A hét sváb (részlet)			

Színház- és drámatörténet: Bizánc Irodalom és színház Kék róka (részlet)			
Ady Endre — Góg és Magóg fia vagyok én... Héja-nász az avaron Harc a Nagyúrral Új vizeken járok Az ős Kaján A Sion-hegy alatt Az Úr érkezése Kocsi-út az éjszakában Emlékezés egy nyár-éjszakára Őrizem a szemed A Tisza-parton Lédával a bálban Vér és arany Sem utódja, sem boldog őse... Az eltévedt lovas Elbocsátó szép üzenet Sípja régi babonának Köszönöm, köszönöm, köszönöm Ember az embertelenségben A Hortobágy poétája Párisban járt az Ősz	15	– Ady Endre életművének főbb témái (pl.: szerelem, magyarság, Élet-Halál, Isten, költészet, pénz, háború, stb.) és versformái – Ady költészetének tematikus, formai és nyelvi újdonságai XIX. századi költészetünk tükrében – A szimbólumok újszerű használata az életműben – A szecessziós-szimbolista versek esztétikai jellemzőinek megismerése – Ady Endre költészetének hatása a kortársakra, illetve az ún. Ady-kultusz születésének megismerése – Szemelvények a költő prózájából, publicisztikai írásaiból – Ady Endre életútjának költészetét meghatározó főbb eseményei, kapcsolatuk a költői pálya alakulásával – A költő főbb pályaszakaszainak jellemzői, az Új versek c. kötet felépítésének tanulmányozása – A Nyugat születése, jelentőségének felismerése – Ady Endre költészete körüli viták (saját kora és az utókor recepciójában) tanulmányozása –	szecesszió, versciklus, kötetkompozíció, vezérvers, önmitologizálás, szimultán versritmus vagy bimetrikus verselés
a) Babits Mihály In Horatium A lírikus epilógja Esti kérdés Jobb és bal Mint különös hírmondó... Ősz és tavasz közt	15	– Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzssanyagban megjelölt versek és a Jónás könyve elemzésével – Babits Mihály irodalomszervező munkásságának feltérképezése	filozófiai költészet, parafrázis, nominális és verbális stílus, írónia

Jónás könyve; Jónás imája A Danaidák Húsvét előtt Örök kék ég a felhők mögött (részlet) Ádáz kutyám A gazda bekeríti házát Csak posta voltál Balázsolás A gólyakalifa (részlet) Cigány a siralomházban		– Babits Mihály költészetének főbb témái (filozófiai kérdésfelvetések, az értelmiségi lét kérdései és felelőssége, értékörzés, erkölcsi kérdések és választások) tanulmányozása – Babits Mihály „poeta doctus” költői felfogásának megismerése néhány költői eszközének tanulmányozásával – Babits költői életútjának és költői pályájának főbb szakaszai, eseményei – Babits jelentőségének megismerése a magyar irodalomban: a költő, a magánember, a közéleti személyiség egysége; szemléleti, esztétikai öröksége	
d) Kosztolányi Dezső A szegény kisgyermek panasza (részlet: Mint aki a sínek közé esett..., Azon az éjjel, Anyuska régi képe) Számadás Vörös hervadás Októberi táj Marcus Aurelius Esti Kornél éneke Boldog, szomorú dal Őszi reggeli Halotti beszéd Hajnali részegség Édes Anna Irodalom és film Kosztolányi Dezső: Pacsirta Ranódy László: Pacsirta	10	– Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzssanyagban megjelölt művek elemzésével – Kosztolányi Dezső költészetének főbb témáinak (gyermek- és ifjúkor, emlékezés, értékszembesítés, elmúlás, érzelmek stb.) tanulmányozása – A költő „homo aestheticus” költői felfogásának megismerése költői eszköztárának tanulmányozása által – Elbeszélő prózája főbb narrációtechnikai, esztétikai sajátosságainak felismerése, értelmezése – A lélektani analízis tanulmányozása Kosztolányi Dezső prózájában – A történelem és a magánember konfliktusának ábrázolása Kosztolányi Dezső regényeiben	homo aestheticus, versciklus, modernizmus, freudizmus, novellaciklus, alakmás

Esti Kornél; Tizennyolcadik fejezet, melyben egy közönséges villamosútról ad megrázó leírást, – s elbúcsúzik az olvasótól Esti Kornél kalandjai...; Az utolsó felolvasás A fürdés A kulcs		– Kosztolányi Dezső szerepének vizsgálata kora irodalmi életében (vitái kortársaival; helye, szerepe a Nyugat első nemzedékében)	
B) Portrék a XX. század magyar irodalmából	7		
a) Móricz Zsigmond Tragédia Úri muri Judith és Eszter Barbárok Tündéerkert (részlet)	5	– Művelődéstörténeti kitekintés: a stílusok egyidejűségének, az olvasóközönség átalakulásának, az irodalmi elbeszélés, a film és más médiumok kapcsolatának vizsgálata – A hazához fűződő viszonyt ábrázoló szövegek olvasása, a művek közös értelmezése az elbeszéléselemlet alapfogalmainak segítségével – Világkép és műfajok, kompozíciós, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése – Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének megismerése – A szépirodalmi szövegekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerése, értelmezése – Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések történelmi, szellemtörténeti hátterének feltárása – A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő	naturalizmus, szabad függő beszéd, transzilván irodalom
b) Wass Albert Adjátok vissza a hegyeimet! Irodalom és film Koltay Gábor: Adjátok vissza a hegyeimet! Üzenet haza A funtineli boszorkány (részlet)			

		esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok értelmezése – Történelmi sorskérdések vizsgálata az adott szerzők műveiben – A transzilván irodalom fogalmának, irodalomtörténeti jelentőségének tisztázása	
A) Metszetek a XX. század magyar irodalmából – a Nyugat alkotói	1 4	– Az alkotók irodalomtörténeti helyének, szerepével vizsgálata – A század irodalmi törekvéseinek, sajátosságainak, írói-költői csoportjainak megismerése – Annak felismerése, hogy az írói-költői felelősség, szociális-társadalmi együttérzés, világnézet, egyéni látásmód és kapcsolat a hagyományhoz változatos módon, műfajban és tematikában szólalhat meg – A lírai beszédmód változatainak értelmezése; a korszakra és az egyes alkotókra jellemző beszédmódok feltárása, néhány jellegzetes alkotás összevetése. – Az Így írtok ti irodalmi jelentőségének megértése – A költemények közös és egyéni feldolgozása, értelmezése – Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján	A Nyugat és nemzedékei, paródia, stílusparódia, műfajparódia
a) Juhász Gyula Tiszai csönd Anna örök Halotti beszéd Utolsó vacsora Szerelem	3	–	
b) Tóth Árpád	4	–	
Esti sugárkoszorú Lélektől lélekig Isten oltó-kése Kisvendéglőben Elégia egy rekettyebokorhoz Jó éjszakát Álarcosan			
c) Karinthy Frigyes	5		

Így írtok ti (részletek)			
Találkozás egy fiatalemberrel			
Tanár úr, kérem (részletek)			
Utazás a koponyám körül (részlet)			
Előszó			
Szerb Antal	2		
Budapesti kalauz marslakók számára			
Utas és holdvilág (részlet)			
Felhasznált óraszám	137		
Szabadon felhasználható	7		
(elmélyítés, gyakorlás,			
számonkérés) órák száma	144		
Össz óraszám			

Irodalom

12. évfolyam

Tematikai egység címe	Órakeret
Életmű – József Attila	16 óra
Világirodalom – epikai és lírai törekvések a 20. században és a kortárs irodalomban	21 óra
Színház- és drámatörténet – a 20. századi és a kortárs drámairodalom néhány törekvése	11 óra
Portré – Radnóti Miklós	11 óra
Metszetek– Szabó Lőrinc, Márai Sándor, Pilinszky János, Weöres Sándor, Ottlik Géza	22 óra
Portrék, metszetek– Illyés Gyula, Németh László, Örkény István, Nagy László (világháborúk, kommunista diktatúra, 1956 téma-Nagy Gáspár	18 óra
Művelődéstörténeti, irodalomtörténeti tájékozódás – Portrék, metszetek a 20. század magyar irodalmából: Szabó Magda– Trianon téma- Metszetek a 20. sz.i erdélyi, délvidéki, felvidéki, kárpátaljai irodalomból: Dsida Jenő, Gion Nándor, Reményik S. , Sütő A., Áprily Lajos, Kányádi Sándor, és további választható szerzők, művek	14 óra
Portrék, metszetek a kortárs irodalomból Holokauszt téma Kertész Imre, Varró Dániel, GreCsó Krisztián, Dragomán György, Tóth Krisztina (választható szerzők, művek)	16 óra
Regionális kultúra	8 óra
Az irodalom határterületei	10 óra
Gyakorlás, ismétlés	13 óra
Az összes óraszám	160 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Életmű – József Attila	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	József Attila: <i>Altató; Betlehemi királyok; Mama</i> ; művek az 5–8. évfolyamról.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az esztétikai élmény hatása az önismeretre, a világismeretre. Igény és képesség az ízlés önálló fejlesztésére. Egyén és közösség viszonyrendszerének ellentmondásossága. Annak felismerése, hogy a társadalmi-szociális elkötelezettség és az egyéni lét értelmezése egyszerre van jelen az életműben. Az életmű főbb alkotói korszakainak többféle megközelítésmódot alkalmazó megismertetése. József Attila helye, szerepe a magyar irodalom történetében; írásművészetének jellege. A komplex képek elemzése révén (is) a kreativitás, a képzelőerő, a képzettársítási képesség fejlesztése. Műelemzések: jellemző lírai témák, stílusirányzati jellemzők, poétikai megoldások feltárása. Felkészítés önálló versértelmezések megfogalmazására, vélemények, interpretációk befogadására.
---	--

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
József Attila életműve. Pályaszakaszok, életérzések, költői magatartásformák (pl. <i>Tiszta szívvel</i>; <i>Tudod, hogy nincs bocsánat</i>); világkép, költészetfelfogás (pl. <i>Ars poetica</i>; <i>Thomas Mann</i>üdvözlése). Stílusirányzatok (pl. expresszionizmus, szürrealizmus, <i>Medáliák</i>) és stílustendenciák (pl. újnépesség) hatása. Jellemző lírai tematika (pl. <i>Külvárosi éj</i>; <i>Óda</i>; <i>Nem emel föl</i>); gondolati költészet 1932-1934 között (pl. <i>Téli éjszaka</i>, <i>Reménytelenül</i>; <i>A város peremén</i>); kései költészet (közéleti, pl. <i>Levegőt</i>; <i>A Dunánál</i>; <i>Hazám</i>; szerelmi, pl. <i>Nagyon fáj</i>; tragikus önsors versek, pl. <i>Karóval jöttél</i>; <i>Talán eltűnök hirtelen...</i>). Versszerkezetek, verstípusok, hangnemek, formák, témák, motívumok (pl. gyermek, éjszaka, külváros, bűntudat) gazdagsága. Komplex költői képek (síkváltások). Hatása a későbbi költészetre (pl. Pilinszky, Nagy László). A választott művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek (pl. freudizmus,	A tanuló – ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; József Attila helyét, szerepét a magyar irodalom történetében; írásművészetének jellegét; – műelemzések során megismeri József Attila jellemző lírai témáit, motívumait, poétikai megoldásait; – képes önálló versértelmezések megfogalmazására; – műismereti minimuma: <i>Külvárosi éj</i>; <i>Óda</i>; <i>Tudod, hogy nincs bocsánat</i> és még 4-5 műve (memoriter is); – képessé válik az életmű jellemzőinek bemutatására (legalább 12 lírai alkotás alapján); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy-egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására.	<i>Informatika</i>: könyvtári és internetes tájékozódás József Attila dokumentumokról. <i>Ének-zene</i>: megzenésített költemények. <i>Etika; Filozófia</i>: korabeli irányzatok és hatásuk; filozófiai kérdésfelvetések.

agitatív vers, szegényember-vers, szonettkoszorú).		
Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Komplex kép, síkváltás, szabad vers, létösszegzés, időszembesítés, önmegszólítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Világirodalom – epikai és lírai törekvések a 20. században és a kortárs irodalomban	Órakeret 21 óra
Előzetes tudás	Avantgárd irányzatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Valóság és fikció, a büntelenség és bűnösség, létbe vetettség filozófiai kérdéseinek értelmezése A 20. századi irodalom néhány meghatározó tendenciájának megismertetése. Művek, műrészletek feldolgozása, alkotói nézőpontok, látásmódok, témák, történeti, kulturális kontextusok megvitatása. Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására és megosztására.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Epikus művek (szemelvények, részletek a kis- és nagyepikából) pl. Kafka (pl. <i>Az átváltozás</i>); Thomas Mann (pl. <i>Tonio Kröger</i> / <i>Mario és a varázsló</i>; Bulgakov: <i>A Mester és Margarita</i>; Camus (pl.: <i>Közöny</i>); Orwell (pl. <i>Állatfarm / 1984</i>); Faulkner, Hemingway, Hrabal, I. B. Singer, Szolzsenyicin alkotásaiból és kortárs művekből. A választott szerzők jellemző tematikája, kérdésfelvetése; formanyelvi, szóhasználati sajátosságai. Művek és adaptációik összevetése.	A tanuló – megismeri a 20. századi irodalom néhány meghatározó tendenciáját; – ismer néhány jellemző, jelentős 20. századi epikus művet, részletet (pl. Bulgakov, Camus, Faulkner, Hemingway, Hrabal, Kafka, Thomas Mann, Orwell, I. B. Singer, Szolzsenyicin alkotásaiból) és kortárs szerzők epikai és lírai alkotásait; – ismeri egy kiemelkedő lírikus portréját, egy-két művét (pl. T. S. Eliot);	<i>Mozgóképkultúra és médiaismeret</i>: filmes feldolgozások, pl. Kafka, Orwell, Hrabal műveiből.

Lírai alkotások (szemelvények, részletek). Legalább egy lírikus látásmódja egy-két művének elemző megközelítésével (pl. T. S. Eliot). A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek (pl. intellektuális költészet, mitologizálás, mitoszregény, dokumentumirodalom, parabola, egzisztencializmus).	– képes önálló műértelmezések megfogalmazására; – lehetőséget kap saját olvasmányélményeinek előadására (műbemutató / ajánlás).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Neoavantgárd, posztmodern, családrege, objektív líra, vezérmotívum, montázstechnika, abszurd.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Színház- és drámatörténet – a 20. századi és a kortárs drámairodalom néhány törekvése	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	Csehov és még egy 19. század végi szerző dramaturgiája.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A színházi hatásrendszer befogadása; a társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok háttérének megértése. Annak megértése, hogy a művekben megjelenített konfliktusok átélése, megértése segítséget ad a saját életproblémák felismerésében, értelmezésében. A színház és a dráma alakulása, jellegzetes tendenciák. A drámai történetmondás sajátosságai. Színház és dráma kapcsolata.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A 20. századi és/vagy a kortárs drámairodalom egy-két jellemző tendenciája (pl. az epikus dráma, abszurd dráma, egzisztencialista dráma, groteszk színház, amerikai drámairodalom köréből). Szemelvények, részletek drámai művekből, pl. Brecht (pl. <i>Koldusopera/Kurázs mama</i>; Beckett: <i>Godot-ra várva</i>; Ionesco: <i>A kopasz énekesnő</i>;	A tanuló – megismeri a 20. századi és/vagy kortárs dráma és színház néhány jellemző tendenciáját; – elemez egy-két jelentős 20. századi vagy kortárs alkotást, újításainak (vagy a hagyomány és újítás kettősségének) figyelembevételével; bemutatja dramaturgiájuk sajátosságait;	<i>Dráma és tánc:</i> színház-történet, színházművészet.

Dürrenmatt (pl. <i>Az öreg hölgy látogatása/A fizikusok</i>); egy szerző, mű középpontba állítása. A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek (pl. epikus színház, elidegenítő effektusok, song, tézisdráma, abszurd dráma, példázatosság, groteszk komédia, paradoxon).	– megismer néhány álláspontot a művek értelmezéséhez; – lehetőség szerint megtekint egy színházi előadást (vagy felvételét), és közös elemzéssel értékeli az adott interpretációt; – lehetőség szerint kidolgoznak egy-egy jelenetet az elemzett művekből; – alkalmassá válik a művek értelmezéseinek kritikus befogadására.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Epikus színház, abszurd dráma.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Portré – Radnóti Miklós	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	Radnóti egy-két műve, köztük: <i>Nem tudhatom</i> (memoriter is). Klasszicizálás, antikvitás; idill, tragikum; az ekloga műfajának története.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A költői és prófétai hivatás a világháború küszöbén és a II. világháború alatt. Költői magatartásformák, jellemző műfajok, témák több szempontú megközelítése. A műfaji konvenció jelentéshordozó szerepének bemutatása. Versszervező elvek felismerése és értelmezése. Az esztétikai érzék, a formaérzék fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Radnóti Miklós portréja. Életút és életmű egysége (haláltudat, munkaszolgálat, lágervers; idill és tragikum). A kor jellemzői (pl. <i>Töredék</i>), Radnóti tragédiája és költői magatartásformái (jószág, tiltakozás, lázadás, emlékezés, emberség, hazaszeretet, pl. <i>Nem tudhatom</i> , hitvesi költészet, pl. <i>Tétova óda</i> , <i>Levél a hitveshez</i>).	A tanuló – tisztában van Radnóti életművének jellegével; a költő helyével, szerepével a magyar irodalom történetében; Vergilius rá tett hatásával; – felismeri jellemző műfajait, versformáit; – műismereti minimuma: <i>Nem tudhatom</i>, <i>Hetedik ecloga</i> és még két műve;	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> munkaszolgálat, munkatábor. <i>Földrajz:</i> emlékhelyek, Radnóti életének, sorsának topológiája.

Jellemző műfajok, témák, életérzések költészetében; műveinek formai és stílusi sajátosságai (avantgárd, szabad vers, klasszicizálás stb.). Eklogaciklusa (a <i>Hetedik ecloga</i> és legalább még egy mű alapján, pl. <i>Negyedik ecloga</i>). A <i>Tajtékos ég</i> és a bori notesz (pl. <i>Erőltetett menet</i>, <i>Razglednicák</i>). Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.	– Radnóti kapcsán alkalmassá válik legalább 4 alkotásának és a műveiről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére; memoriterek tolmácsolására.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Eklogaciklus, idill és tragikum, razglednica.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Portrék – Szabó Lőrinc, Márai Sándor, Pilinszky János, Weöres Sándor, Ottlik Géza	Órakeret 22 óra
Előzetes tudás	A 20. századi magyar irodalom néhány jelentős szerzőjének már megismert életműve vagy portréja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az erkölcs, egyén és közösség viszonyának kérdései lírai és prózai alkotásokban. A lírai beszédmód változatainak értelmezése; a korszakra és az egyes alkotókra jellemző beszédmódok feltárása, néhány jellegzetes alkotás összevetése. A kreativitás, a képzelőerő, a képzetársítási képesség fejlesztése. Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására és megosztására.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Szabó Lőrinc költészetének jellege, pl. a Lóci-versek, <i>Az Egy álmái</i> ; a <i>Semmiért egészen</i> és versciklusainak (pl. a <i>Tűcsökgéne</i>) néhány darabja alapján.	A tanuló – tisztában van az adott 20. századi szerzők életművének jellegével; az alkotók helyével, szerepével a magyar irodalom történetében;	<i>Mozgóképkultúra és médiaismeret</i>: Bódy Gábor: <i>Psyché</i>. <i>Informatika</i>: adattárak, honlapok, önálló

Weöres Sándor költészetének tematikus és formai változatossága (pl. a <i>Rongyszőnyeg</i>; <i>Magyar etüdök</i> alapján); gondolati költészete; szerepversei, stílusutánzatai (pl. a <i>Psyché</i> szemelvényei). Pilinszky János világlátásának tükröződése költészetében; alkotásmódjának, poétikai megoldásainak, motívumainak sajátosságai (a <i>Harmadnapon</i> és még egy műve alapján, pl. <i>Négysoros</i>, <i>Francia fogoly</i>, <i>Harbach 1944</i>, <i>Apokrif</i> stb.). Márai Sándor életműve néhány epikus szemelvény alapján (pl. <i>Egy polgárvallomása</i>; <i>A gyertyák csonkig égnek</i>; <i>Napló</i>); esszé-részlet (pl. <i>Füves könyv</i>) és lírai alkotás (<i>Halotti beszéd</i>) alapján; az emigráns léthelyzet hatása. Ady Endre publicisztikájából részlet (pl. <i>Ismeretlen Korvin-kódex margójára</i>, Kosztolányi Dezső esszé-részlet (pl. <i>Ábécé a fordításról és fordításról</i>), Illyés Gyula esszé-részlet (pl. <i>Hajszálgyökök</i>) Ottlik Géza: <i>Iskola a határon</i> - sok szempontú regényértelmezés. A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek. Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.	– műismereti minimum: Szabó Lőrinc egy-két műve, Weöres Sándor egy-két műve; Pilinszky János <i>Harmadnapon</i> és még egy műve; – választhat: Márai Sándor egy-két alkotása; Ottlik Géza egyik műve; – a szerzők kapcsán alkalmassá válik a műveikről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére; memoriterek tolmácsolására.	tájékozódás pl. a Márai- és az Ottlik- kultuszról.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szerepvers, stílusutánzás, négysoros.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Metszetek– Illyés Gyula, Németh László, Örkény István, Nagy László Világháború, kommunista diktatúrák, 1956 téma: Nagy Gáspár	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	Képesség lírai, epikai művek, drámák értelmezésére, önálló feldolgozására.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására, értelmezésére és a kapcsolatos vélemények megosztására. Annak felismerése, hogy az írói-költői felelősség, szociális-társadalmi együttérzés változatos módon, műfajban és tematikában szólalhat meg. Szerzők több szempontú bemutatása, életművük jellege, szerepük a magyar irodalomban. Téma, hangnem, beszédhelyzet és műfaj összefüggéseinek megfogalmazása néhány jellegzetes példán. Egy-egy mű korabeli és mai hatása (pl. <i>Egy mondat a zsarnokságról</i>; egyperces novellák).	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Illyés Gyula lírájának sajátosságai az <i>Egy mondat a zsarnokságról</i> és más műve alapján (pl. <i>Bartók</i>, <i>Koszorú</i>); az irodalmi szociográfia műfaja, 1. <i>Puszták népe</i> (vagy részletek). Németh László egy regénye (pl. <i>Iszony</i>) vagy egy drámája (pl. <i>II. József</i>; <i>A két Bolyai</i>). Nagy László költői világa, alkotásmódja (pl. népiesség, hosszúénekek, montázstechnika, képrendszer, portrévers, képvers) egy-két műve alapján (pl. <i>Himnusz minden időben</i>, <i>Ki viszi át a szerelmet</i>; <i>József Attila!</i>; <i>Menyegző</i>). Örkény István groteszk látásmódja néhány egyperces novella és / vagy a <i>Tótékalapján</i>. A választott szerzőkhöz,	A tanuló – tisztában van az adott 20. századi szerzők életművének jellegével; az alkotók helyével, szerepével a magyar irodalom történetében; – műismereti minimuma: Illyés Gyula egy műve; továbbá választhat: Németh László egy műve; Örkény István néhány műve; Nagy László egy-két műve; esszérészlet Illyés Gyula, Németh László műveiből; – a szerzők kapcsán alkalmassá válik a műveikről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére; memoriterek tolmácsolására.	<i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret</i>: Örkény műveinek filmes adaptációi. <i>Informatika</i>: internetes közlés, adattárak – önálló tájékozódás.

művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népi írók mozgalma, irodalmi szociográfia, hosszúének, portrévers, képvers, groteszk látásmód, egyperces novella.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Művelődéstörténeti, irodalomtörténeti tájékoztató – Trianon-téma Portrék, metszetek a 20. század magyar irodalmából: Szabó Magda; Metszetek a 20. sz. i. erdélyi, délvidéki, felvidéki, kárpátaljai irodalomból: Dsida Jenő, Gion Nándor, Reményik S., Sütő A., Áprily Lajos, Kányádi Sándor, és további választható szerzők, művek és további választható szerzők, művek	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	A 20. századi magyar irodalom jellemzői (életművek, portrék, látásmódok).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására, értelmezésére és a kapcsolatos vélemények megosztására. A magyar irodalom sokféleségének, határokon átnyúló egységének megbecsülése. Művelődéstörténeti és irodalomtörténeti tájékoztató, irányzatok, csoportok, szerzők sajátosságai. A 20. század különböző korszakainak kulturális, irodalmi törekvései. Különböző típusú, terjedelmű és műfajúepikai, lírai művek, továbbá esszé elemzése, értelmezése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Választás alapján művek, szemelvények 20. századi: – széprózai alkotásokból, pl. Gion Nándor, Mészöly Miklós, Nyirő József (pl. <i>Úz Bence, Kopjafák</i>), Szabó Magda (pl. <i>Abigél, Az ajtó</i>), Sánta Ferenc (pl. <i>Sokan voltunk</i>), Sütő András műveiből; – lírikusok munkásságából, pl. Áprily Lajos, Dsida Jenő, Kányádi Sándor, Nemes Nagy Ágnes, Orbán Ottó, Reményik Sándor, Sinka	A tanuló – tisztában van a választott 20. századi szerzők életművének jellegével; az alkotók helyével, szerepével a magyar irodalom történetében; – megismeri a század irodalmának néhány törekvését, sajátosságát (nemzeti konzervatív irodalom, népi írók mozgalma, határon túli magyar és emigráns irodalom);	<i>Informatika</i> : internetes közlés, irodalmi adattárak és honlapok.

István, Sütő A., Reményik S., Szilágyi Domokos egy-két műve; – értekező prózai művekből, esszékből, pl. Nemes Nagy Ágnes, Szerb Antal és mások műveiből, például Szabó Dezső Adyról írt esszéiből. – Művelődés- és irodalomtörténeti tájékozódás: a nemzeti konzervatív irodalom, a népi írók mozgalma, a határon túli és emigráns irodalom. – A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.	– választhat műelemzést / műajánlást egyéni olvasmányélményei alapján; – a szerzők kapcsán alkalmassá válik a műveikről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére, memoriterek tolmácsolására.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Művelődéstörténet, irodalomtörténet, nézőpont, nézőpontváltás, nemzeti konzervatív irodalom, parabola, intertextualitás; költői attitűd, költői szerep; Kárpát-medencei, erdélyi irodalom; emigráns irodalom; „ötágú síp”.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Portrék, metszetek a kortárs irodalomból Holokauszttema Kertész Imre, Varró Dániel, Grecsó Krisztián, Dragomán György, Tóth Krisztina (választható szerzők, művek)	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	A 20. és 21. századi magyar irodalom tendenciái.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására, értelmezésére és a kapcsolatos vélemények megosztására. Annak a belátása, hogy a kortárs törekvések megismerése segíti a körülöttünk levő világ megértését. Kortárs irodalom: a tájékozottság növelése, az eligazodás támogatása; a fogalmi műveltség bővítése. Kortárs alkotások értelmezése, a művekről szóló vélemények, elemzések mérlegelése. A kortárs irodalmi élet több szempontú bemutatása. Kertész Imre <i>Sorstalanság</i> című regényének feldolgozása. Az elektronikus tömegkommunikáció és az irodalom kölcsönhatásának új jelenségei.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Szemelvények a kortárs szépprózai alkotásokból, lírai művekből, esszéirodalomból. Varró Dániel, Grecsó Krisztián, Dragomán György, Tóth Krisztina A kortárs dráma és színház világa (egy választott mű elemzése). Irodalmi díjak és díjazottak (a Nobel-díjas: Kertész Imre <i>Sorstalanság</i> című regénye). Kortárs irodalmi élet. A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek. Tájékozódás az irodalmi és könyvtári adatbázisok, blogok, kritikai folyóiratok, internetes folyóiratok között. Önálló olvasmányválasztás szempontjai, indoklása, értékelése, mások szempontjainak értelmezése.	A tanuló – tisztában van a kortárs irodalomból választott szerzők életművének jellegével; az alkotók helyével, szerepével; – megismeri a kortárs irodalom néhány törekvését, sajátosságát, a posztmodern, digitális irodalom, hangoskönyv fogalmát; – választhat műelemzést/műajánlást egyéni olvasmányélményei alapján; – Varró Dániel költészete – információkat szerez a kortárs irodalmi életéről (könyvünnepek, sikerkönyvek); irodalmi díjakról (pl. Kertész Imre Nobel-díjas <i>Sorstalanság</i> című regényéről); – a szerzők kapcsán alkalmassá válik a műveikről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére, memoriterek tolmácsolására.	<i>Dráma és tánc:</i> a kortárs színház irányzatai, példái. <i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> az elektronikus tömegkommunikáció és az irodalom kölcsönhatásának új jelenségei. <i>Informatika:</i> a digitális közlés példái.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kortárs nyilvánosság, nyomtatott és internetes folyóiratok, hangoskönyv, digitális közlés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Regionális kultúra	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A választott tárgyhoz kapcsolódó irodalmi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Azonosulás a szűkebb-tágabb tájegység történeti és jelenkori értékeivel, a regionális kötődés erősítése. Irodalmi emlékhelyek, nemzeti identitás. Eligazodás, tudás- és tapasztalatszerzés a tájegység/település/kerület/iskola stb. kulturális, irodalmi hagyományairól, irodalmi emlékhelyeiről.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A régió, tájegység, település, kerület, iskola kulturális, irodalmi, múltbeli és jelen hagyományai (pl. kisebbségi irodalom, folklór, múzeum, színház stb.); az ide kötődő, ehhez kapcsolódó szerző(k) irodalmi műve(i). Irodalmi folyóiratok (Bárka) A választott tárgyhoz kapcsolódó fogalmi ismeretek.	A tanuló – tisztában van a tájegység / település / kerület / iskola stb. kulturális, irodalmi hagyományaival, ismer irodalmi emlékhelyeket; – a tematika kapcsán alkalmassá válik egy szóbeli témakör kifejtésére (érettségi követelményrendszer).	<i>Vizuális kultúra; Hon és népismeret; Földrajz; Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> régió, tájegység, történelmi emlékezet, emlékhely, hagyomány. <i>Társadalomismeret:</i> civil társadalom, a lokális kulturális szerveződések jelentősége.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Régió, regionalitás, hagyomány, kisebbség, nemzetiség, folklór, az irodalom „földrajza”, interkulturalitás, kulturális emlékezet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az irodalom határterületei	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Népköltészet, műköltészet, alkalmi költészet. Szórakoztató irodalom, slágerszöveg.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Igény és képesség erősítése az ízlés önálló, tudatos fejlesztésére. Az esztétikai és művészeti tudatosság alakítása, fejlesztése. Az irodalmiság változó fogalmának áttekintése, példákkal. Több szempontot érintő megbeszélés az ízlésről, annak kontextusairól, alakulásáról. A művészet kultúraalkotó szerepének megfigyelése. Más kultúrák megismerésének igénye. Az érvelő képesség, a retorikai tudás továbbfejlesztése. Példával való bizonyítása, hogy az irodalom egyrészt folyamatos, másrészt történetileg változó hagyomány.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A szórakoztató irodalom típusai, hatáskeltő eszközei és sajátos műfajainak jellemzői (pl. fantasy-irodalom, detektívregény, sci-fi, lektűr; dalszöveg).	A tanuló – tisztában van az irodalmiság változó fogalmával; – megérti az ízlés kontextuális függőségét; – alakul igénye és képessége az ízlés önálló fejlesztésére;	<i>Vizuális kultúra:</i> kortárs művészet. <i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i> filmes feldolgozások, mediatizált kultúra.

Képversek Az irodalom filmen; filmes feldolgozások. Film- és könyvsikerek, divatjelenségek. Az irodalmi ismeretterjesztés főbb nyomtatott és elektronikus műfajai. A választott témához kapcsolódó fogalmi ismeretek.	– fejlődik médiatudatossága, esztétikai és művészeti tudatossága; – választhat műelemzést/műajánlást egyéni olvasmány-élményei/filmélményei alapján; – a tárgykör kapcsán alkalmassá válik a jelenségekről/művekről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére.	<i>Ének-zene:</i> a zene fogyasztásának jelenségei, zenei szubkultúrák. <i>Társadalomismeret:</i> a kulturális fogyasztás társadalmi jellemzői; értékviták.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ízlés, értelmezés, szórakoztatás, populáris kultúra, kultusz, divat, irodalmi ismeretterjesztés, digitális kultúra, (<i>filmes</i>) adaptáció.	

A fejlesztés várt eredményei akét évfolyamos ciklus végén	A tanuló szóbeli és írásbeli kommunikációs helyzetekben megválasztja a megfelelő hangnemet, nyelvváltozatot, stílusréteget. Alkalmazza a művelt köznyelv (regionális köznyelv), illetve a nyelvváltozatok nyelvhelyességi normáit, képes felismerni és értelmezni az attól eltérő nyelvváltozatokat. Értő módon használja a tömegkommunikációs, illetve az audiovizuális, digitális szövegeket. Az értő, kritikus befogadásra is alapozva képes önálló szövegalkotásra néhány publicisztikai, audiovizuális és informatikai háttérű műfajban, a képi elemek, lehetőségek és a szöveg összekapcsolásában rejlő közlési lehetőségek kihasználásával. Rendszeresen használja a könyvtárat, ide értve a különféle (pl. informatikai technológiákra épülő) információhordozók használatát is. Képes arra, hogy kellő problémaérzékenységgel, kreativitással és önállósággal igazodjon el az információk világában; értelmesen és értékteremtően tudjon élni az önképzés lehetőségeivel. Bizonyítja szövegelemzési, szövegértelmezési jártasságát a tanult leíró nyelvtani, szövegtani, jelentéstani, pragmatikai ismeretek alkalmazásával; a szépirodalmi szövegek mellett képes szakmai-tudományos, publicisztikai, közéleti (audiovizuális, informatikai alapú) szövegek feldolgozására, értelmezésére is. Bizonyítja különféle szövegek megértését, a szöveg felépítésére, grammatikai jellemzőire, témahálójátára, tagolására irányuló elemzéssel. A hivatalos írásművek műfajaiban képes önálló szövegalkotásra (pl. önéletrajz, motivációs levél). Képes olvasható, rendezett írásra.
---	---

	Képes szövegek kapcsolatainak és különbségeinek felismerésére, értelmezésére (pl. tematikus, motivikus kapcsolatok, utalások, nem irodalmi és irodalmi szövegek, tények és vélemények összevetése), e képességek alkalmazására elemző szóbeli és írásbeli műfajokban. Alkalmazza az idézés szabályait és etikai normáit. Képes definíció, magyarázat, prezentáció, értekezés (kisértkezés) készítésére az olvasmányaival, a felvetett és tárgyalt problémákkal összefüggésben, maga is meg tud fogalmazni kérdéseket, problémákat. Bizonyítja a magyar nyelv rendszerének és történetének ismeretét, a grammatikai, szövegtani, jelentéstani, stilisztikai-retorikai, helyesírási jelenségek önálló fölismerését, a tanultak tudatos alkalmazását. Átfogó ismerettel bír a nyelv és társadalom viszonyáról, illetve a nyelvi állandóság és változás folyamatáról. Anyanyelvi műveltségének fontos összetevője a tájékozottság a magyar nyelv eredetéről, rokonságáról, történetének főbb korszakairól; a magyar nyelv és a magyar művelődés kapcsolatának tudatosítása. Tudja alkalmazni a művek műfaji természetének, poétikai jellemzőinek megfelelő szövegfeldolgozási eljárásokat, megközelítési módokat. Fel tudja ismerni a szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegekben megjelenített értékeket, erkölcsi kérdéseket, álláspontokat, motivációkat, magatartásformákat, képes ezek értelmezésére, önálló értékelésére. Képes erkölcsi kérdések, döntési helyzetek megnevezésére, példáulval történő bemutatására, következtetések megfogalmazására. Részt vesz elemző beszélgetésekben, ennek tartalmához hozzájárul saját véleményével. Képes az irodalmi művekben megjelenő álláspontok azonosítására, követésére, megvitatására, összehasonlítására, eltérő vélemények megértésére, újfogalmazására. Tájékozott az olvasott, feldolgozott lírai alkotások különböző műfajaiban, poétikai megoldásaiban, kompozíciós eljárásaiban. Képes tudásanyagának többféle szempontot követő megfogalmazására írásban a magyar és a világirodalom kiemelkedő alkotóiról. Meggyőzően be tudja mutatni a tanult stíluskorszakok, irányzatok sajátosságait. Képes a feldolgozott epikai, lírai és drámai művek jelentésének, erkölcsi tartalmának tárgyszerű ismertetésére. Be tud mutatni műveket, alkotókat a magyar és világirodalom korszakaiból, továbbá a kortárs irodalomból. Képes művek közötti kapcsolatok, témák, fölismerése és értékelése, az evokáció, az intertextualitás példáinak bemutatására. Képes különböző korokban keletkezett alkotások tematikai, poétikai szempontú értelmezésére, összevetésére. Képes memoriterek szövegű tolmácsolására, kifejező szövegmondásra.
--	--

Kötelező olvasmányok

Örkény István: Tóték
Szabó Magda: Az ajtó

Memoriterek

József Attila: Reménytelenül (Lassan, tűnődve) (részlet)
József Attila Óda (részlet)
Kányádi Sándor: Valaki jár a fák hegyén
Reményik Sándor: Halotti vers a hulló leveleknek (részlet)
Radnóti Miklós: Hetedik ecloga (részlet)
Áprily Lajos: Március (részlet)
Nagy László: Ki viszi át a Szerelmet